

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire — 60.

O značaju angleškega naroda.

Vsak narod ima svoje posebne lastnosti, po katerih se bistveno razlikuje od drugih narodov. Bodi si da so mu bile položene v zibel ali so mu jih privzgojila stoletja njegove zgodovine, vsekakor tvorijo jedro njegove narodnosti, dušo njegovega jezika, jedro njegovega duhovnega, duševnega in gospodarskega življenja in mu odkažeje njegovo mesto v družini narodov. Lastnosti tega ali drugega naroda proučavati in spoznavati, to je gotovo prav hvaležno, a hkrati izredno težavno delo. Po njih zamoremo oceniti zadržanje dotičnega naroda v tem ali drugem položaju ter vsaj za trenutek zreti v ozadje zunanjih oblik narodnega udejstvovanja, kakršne nam prikazuje vsakodnevna politika. Kot pri poedincu pa je tudi pri narodu, da se lastnosti najbolje odražajo v primerjavi z lastnostmi drugega človeka ali drugega naroda.

V ospredju mednarodne pozornosti so danes Angleži. Sami pravijo o sedanjih vojni, da se v njej odločuje usoda vsega angleškega naroda za dolga bodoča stoletja. Izid sedanje vojne bo pojasnil, ali so Angleži še ono ljudstvo, ki si je upravičeno ali neupravičeno lastilo prvo mesto med narodi sveta.

Do zadnjega desetletja je bila Anglija otok ob evropski celini. Ta otok je bil zaokrožen svet zase. Na tri strani ga je varovalo brezmejno morje in mu šepetalo o bogastvih daljnih celin malega našega planeta, napram evropskemu kontinentu se je čutil kot nekaj vratar, ki je po mili volji odpiral ali zapiral narodom-sosedom pot v ostali širni svet. Še ko je bilo morje za celinska ljudstva ena sama neprestopna meja, se je Anglež dobro sprijaznil z mokrim elementom. Pred da so ostali narodi po silnem napredku tehnike zagledali v morju najboljšo in najcenejšo prometno pot, si je Anglež že zagotovil vse važnejše prehode in ožine in tako zavaroval pot do svoje, v vseh oceanih posejane posesti. Desetletja dolgo se je čutil varnega v svoji neizmerni posesti, dokler ga v zadnjih letih in mesecih ni prehitela taista tehnika in ga postavila pred naloge, o katerih prej niti ni sanjal.

Njegov mejaš, brezmejno morje, je Angležu posređoval čut popolne varnosti. Anglež ne skrbi za bodočnost in ga ni strah pred njo. Ni vaju gledati za desetletja naprej in ne kuje velikih delovnih načrtov. Z usodo se igra in pušča, da ga dogodki in prevrati dosejajo, in šele potem jih skuša mojstriti. Zagovornik je najdalekosežnejše lastne svobode. Do danes izhaja brez lastne ustave, brez kazenskega in civilnega zakonika, njegovi sodniki sodijo po vsakokratnih slučajih, njegovi politiki odločajo od trenutka do trenutka brez velikih, vnaprej določenih načel, postav in norm. Do zadnjega je bila angleška država za Angleža samo nekaka upravna organizacija, ki ni ukazovala, marveč prosila, ki ni vzdrževala posebnega uradniškega stanu, kateri bi bil nekak njen reprezentant ali zastopnik na zunaj, država, ki je prepuščala višje šolstvo, gledališča in druge velike kulturne ustanove zgolj podjetnosti in inicijativi zasebnikov.

V verskem pogledu so Angleži razdeljeni v dva tabora. Samo polovica Angležev se druži v tako imenovani anglikanski cerkvi, ostala polovica pripada malim sektam ali stoji izven cerkvene organizacije. Anglikanska cerkev ni brez vpliva na ljudstvo. Nje-

ni pristaši ne morejo razumeti posvetništva v drugih narodih, imenujejo se katolike, imajo svoje duhovnike in obrede, obnavljajo v zadnjem času prej odpravljeno spoved, ustanavljajo bratovščine, častijo Marijo in svetnike ter molijo za papeža kot najstarejšega krščanskega škofa. V zadnjem času se zavestno približujejo rimsko-katoliški Cerkvi. Ostali, izven anglikanske cerkve stoječi del ljudstva je po značaju materialist in se navdušuje ob uspehu, koristi in plenu. Zanj je dobro to, kar mu koristi. Svet gleda kot nekaj velik stroj, katerega žene slá po udobnosti in osebni koristi. Tem Angležem je svet ena sama velika tovarna, v njihovem naročju sta se rodila kapitalizem, nauk o brezmejni gospodarski svobodi, in skrajni individualizem, ki proglašá pozameznika za boga.

Anglež ni ne umetnik ne mislec in ne vojak. Posebnega stanu izobražencev v Angliji ni. Angležu ni za resnico in on nima posebnega čuta za lepoto. Znanost in slovstvo sta bolj okrasek kot pa vsebina življenja. Pred očmi lebdi vsakemu Angležu vzor „žentlmena“. To je človek viteškega dejanja, ki pozna poštenje, ki čuva uboge in žene, prizanaša premaganim in se prijateljsko vede napram prijateljem. Ta

bolj teoretski kot dejanski ideal Angležev je preostanek nekdanjih srednjeveških vitezev in skriva angleško strastnost za hladnokrvnost in molčečnost. Brez tega vzora bi bil Anglež vidno krut in nasilen. Zgodovina angleških kraljev govori o krvi in umorih kot le redko katera druga. Brez žentlmenstva bi bil Anglež dobesedno neznos.

Kot vsak narod čuti tudi angleški narod svoje posebno poslanstvo. Če bi Francoz upravljal svet kot salon, če bi rusko ljudstvo — ne boljše — hotelo videti v svetu veliko cerkev, bi Anglež svet najrajše prelevil v tovarno. Ruski narod si od sveta ne želi ničesar, Francoz bi svetu rad imponiral, Anglež pa od njega profitiral. Želja po gospodstvu nad narodi je resnično angleška želja, angleško gospodstvo naj bi ljudstva odrešilo zaostalosti in jim življenje napravilo življenja vredno.

Ta Anglež stoji danes pred vprašanjem svoje biti ali nebiti. V njem vidimo posebljen stari, okoreli svet, ki je človeka ponižal v strahotne nižine, mu za lepimi frazami usilil pravico sile in nasilja ter mu zastrl pogled v silovitost pravice in pravičnosti. Na dnu sodobnega dogajanja pa je borba za boljše, lepše lice naše zemlje.

Cilji sovjetske zunanje politike.

Najpomembnejši dogodek minulega tedna je zunanje-politični govor komisarja Molotova na zborovanju vrhovnega sovjeta v Moskvi. V tem govoru se je Molotov izjavil enoumno za nemško-rusko prijateljstvo in proti državam evropskega zapada. Govor vsebuje tudi nekatere manj ali bolj prikriti grožnje proti tretjim državam.

Rusija in Evropa. Molotov je naglasil, da se Anglija in Francija v resnici borita za svojo ogromno kolonialno posest. „Svetovno gospodstvo Anglije in Francije temelji v izžemanju milijonov ljudstva v kolonijah. Bojazen, da bi to gospodstvo izgubili, narekuje Angliji in Franciji vojno proti Nemčiji.“ — Rusija in Nemčija. — „Naši odnosi do Nemčije so se bistveno izboljšali. Rusija bo Nemčijo v njenih mirovniških stremljenjih praktično in politično podpirala. Sovjetsko-nemška pogodba obvezuje Rusijo k nevtralnosti za slučaj, da se Nemčija nahaja v vojni, to obvez-

nost je Rusija točno izpolnjevala. — Rusko-finska napetost. — Molotov je v tem odstavku poudaril velikopoteznost in zmernost sovjetskega stališča ter dejal: „Ne verjamejo, da bo Finska naše predloge odklonila. Odklonitev predlogov bi imela za Finsko resne posledice in bi torej bilo želeto, da se Finska ne bo dala vplivati od zunaj.“ — Rusija in Bałkan. Obširno se je Molotov bavil s Turčijo in dejal, da se Rusija povodom pogajanj s Turčijo ni hotela zaplesti v konflikt z Nemčijo in je zahtevala, da bi se vojnim ladjam preprečila plovba skozi bosporske ožine v Črno morje. Turčija je te zahteve odklonila in se zvelazala z Anglijo in Francijo. Če bo Turčija ta svoj korak kedaj obžalovala, tega nočemo prorokovati. Rusija hoče ostati nevtralna in bo stremela za vpostavitvijo miru. Isto politiko miru, kot jo zasleduje drugod, bo Rusija uveljavila tudi v črnemorskem območju.

Rusija in Amerika. Molotov je dejal, da se je v finko-ruska pogajanja vmešal ameriški prezident Roosevelt. Ta korak je v Moskvi neugodno odjeknil in bi bilo boljše, če bi se Amerika rajne brigala za Kubo in Filipine. — Rusija in Daljni vzhod. — Molotov je ugotovil, da se odnosi s Japonsko boljšajo. Rusija hoče s Japonsko boljše vezi, kar dokazuje ustanovitev skupne obmejne komisije.

Govor sovjetskega zunanjega komisarja je našel silen odmev v vseh delih sveta. Dokazal je, da se bo Rusija odselej v večji meri udeleževala velikega mednarodnega razvoja. To dejstvo je Evropa že in bo še občutila.

Izselitev Nemcev iz Rusije.

Nemčija in Rusija sta se 3. novembra domenili o izmenjavi svojih narodnih manjšin. Nemci iz Ukrajine in Belorusije se preselijo v Nemčijo, Ukrajinci, Belorusi, Rusi in Rutenci, ki se nahajajo na ozemlju bivše, sedaj od Nemčije zasedene Poljske, se preselijo v Rusijo. Pritisk se ne bo izvajal na nikogar, marveč je preselitev odvisna od svobodne volje vsakega posameznika. Izseljenci smejo vzeti s seboj svoje premoženje, ostalo premoženje jim odkupi država. Vprašanja izselitve bosta obe države obravnavali in reševali v duhu prijateljstva.

Poznanj — nova nemška pokrajina.

Začetkom novembra so bile v zahodnih predelih bivše poljske države izvedene nekatere upravne ureditve. Ustanovljena je bila nova nemška pokrajina Danzig, kateri pripade ozemlje bivšega koridorja in še nekateri okraji vzhodno-pruske pokrajine. Bivša poljska Poznanjska je postala „Warthegau“, mesto Posen pa glavno mesto. Za pokrajinskega vodja je bil imenovan bivši predsednik gdanskega senata Greiser. Posle mu je poveril notranji minister F r i c k povodom večje proslave v glavnem mestu.

Spremembe v Italiji.

Mnogo pozornosti je vzbudila v svetu nenadna sprememba vodstva fašistične stranke in državne vlade. Zamenjanih je bilo šest ministrov in trije državni tajniki. Stranka je dobila novega generalnega tajnika v osebi 37 letnega Hektorja Muti-ja, za šefa generalnega štaba je poklican maršal Graziani, vrhovni generalštabni šef pa ostane maršal Badoglio. Nemški poročevalski urad razlaga te spremembe kot običajno pomladitev političnega vodstva države. Italijanska zunanja in notranja politika ostaneta tudi posledaj nespremenjeni.

Iz Amerike.

Po senatu se je sedaj bavila s predlogom, naj se ukine prepoved izvoza orožja v druge države, tudi poslanska zbornica. Sprejela je predlog z 242 proti 181 glasovom. Pred glasovanjem so demokratični poslanci opozarjali, da stopa s sprejemom predloga Amerika v evropsko vojno. Odslej bo torej Amerika oddajala svoje orožje proti takojšnjemu plačilu in ob prevozu z ladjami dobavljajoče države. Ruski zunanji komisar je pripomnil, da Amerika odslej ni več nevtralna, marveč podpira Anglijo in Francijo.

Italija in Grčija bosta v kratkem podpisali nenapadno pogodbo. Kot nekaj uvod v njo je Italija spraznila mejo v

Za blagor očetnjave.

Švicarska obmejna straža v kraljestvu snežnikov.

Zander M.

Albaniji. Nova pogodba bo slična oni, ki jo je sklenila Italija z Jugoslavijo. Po tem izgleda, da hoče Italija vse balkanske države povezati s krepko verigo paktov o nenapadanju. Bajne že vodi slična pogajanja tudi z ostalimi balkanskimi državami.

Finska pogajanja z Rusijo trajajo naprej. Zunanji minister Erkko je v nekem govoru poudaril miroljubnost Finske in njeno pripravljenost za dalekosežne žrtve na ljubo miru. Medtem je finsko zastopstvo vnovič dospelo v Moskvo ter pogajanja nadaljuje. Verjetno je, da bo kljub nedvomnim težkočam dosežena sporazumna rešitev.

Teden v besedi.

Med Italijo in Grčijo se vodijo pogajanja za okrepitev medsebojnih prijateljskih odnosov.

Preteklo sredo so izročili prometu novi most preko Visle v Gravidencu. Most so zgradili pionirji tekom treh tednov.

Te dni je preminul v Budimpešti bivši ogrski ministri predsednik Koloman Daranyi. Kancler Hitler je ob tej priliki izrazil vdovi svoje sožalje.

V Bolgarijo je prispel v spremstvu treh tajnikov novoimenovani ruski poslanik v Sofiji Lavrentiev.

V ponedeljek so vkorakale prve ruske čete v Latvijo. Čete sestajajo iz motoriziranih oddelkov in se pomikajo v smeri Vindave.

Po sklepu angleške vlade, bo v kratkem imenovan za Albanijo angleški konzul. Ta sklep pomeni, da je Angleška priznala zasedbo Albanije po Italiji.

Časopisi v Bukarešti objavljajo uradno sporočilo, da je prišlo na romunsko-bolgarski meji v Dobrudži do obmejnega spopada. Bolgarski komitaši so baje prekorakali mejo in ubili tri romunske orožnike.

Turki se selijo iz Bolgarije. Te dni je prispelo več tisoč turških izseljencev iz Bolgarije v Turčijo. Listi poročajo, da od Turkov zapuščenih posestev nihče ni hotel kupiti. Izseljevanje Turkov se bo nadaljevalo.

30. oktobra so odprli v Italiji tri nove radio postaje in sicer v Benetkah, v Veroni in v San Remo.

Ob priliki proklamacije priključitve Zapadne Ukrajine k Sovjetski Ukrajini je bila v nedeljo v Lvovu velika parada rdeče vojske, ki je defilirala pred novoizvoljenimi zapadno-ukrajinskimi poslanci.

Ameriška mornarica je pričela s pripravami, da okrepi svojo izvidniško službo v Atlantskem in Tihem oceanu v svrhu zagotovitve ameriške neutralnosti.

Japonska vlada je odredila, da bo japonski denar, ki je bil do sedaj vezan na angleški funt, zanaprej vezan na ameriški dolar.

Turistične agencije v Kopenhagenu so odpustile te dni nad 400 uradnikov radi vojnih prilik v Evropi.

V nemški vojski služi 22 vnukov bivšega nemškega cesarja Viljema, ki se

nahaja kakor znano v Dornu na Nizozemskem.

Poljsko zlato je dospelo pred kratkim preko Romunije, Turčije, Sirije in Sredozemskega morja v Pariz.

Iz naše države

Nova ureditev medicinskega študija.

Po ureditvi pravnega študija, ki predvideva usposobljenje dijakov prava za referendarje in sodnijske asesorje, je bila z novembrom objavljena tudi preureditev medicinskega študija. Izvajanje poklica je kot pri pravnih neodvisno od akademskega naslova „doktor“. Zdravnike nastavlja odslej notranji minister. Dijaki se po 4 semestrih javijo za strezbo bolnikov in tovarniško ali kmetijsko službo, nakar polagajo zdravniški predizpit. Dekleta vršijo prakso pri Rdečem križu. Po končanih semestrih polagajo zdravniški izpit. Nato sledi enoletna bolniška ali zdravniška praksa, nakar izstavi notranji minister dovoljenje za samostojno zdravniško službo. Za medicince, ki so se vpisali pred 1. aprilom 1939, so dovoljene nekatere prehodne oblike njihovega študija.

Preureditev višjega šolstva.

Bivše srednje šole (gimnazije, realne gimnazije, realke, liceje i. dr.) nadomeščata odslej osemrazredna višja šola (Oberschule) za dečke in dekleta ter gimnazija. Na višji šoli se kot obvezen predmet s prvim letom poučuje angleščina, s tretjim letom latinščina. Šolsko leto je razdeljeno v 3 trimesre, ki se zaključujejo s spričevali. Redov je odslej šest (prav dobro, dobro, zadovoljivo, zadostno, pomanjkljivo, nezadostno). Za srednje službe zadostuje odslej 6 razredov višje šole in ne več matura (sedaj: abitur). Po 4 razredih lahko dijak vstopi v učiteljske, obrtno ali gospodarsko, trgovsko ali kmetijsko šolo. Med predmeti se pripisuje važnost umetnostni vzgoji, glasbi in telovadbi. Na gimnazijah se poleg latinščine in grščine poučuje tudi angleščina. Končno se spremenijo tudi nazivi učiteljev. Profesorji se odslej nazivajo študijski svetniki (Studienrat), ravnatelji so nadštudijski direktorji (Oberstudien-direktor), mladi učitelji pa so asesorji.

Novo, poenostavljene devizne odredbe.

Gospodarski minister je poenostavil prošnje za dovoljenje deviz. Odslej se dobijo posebni formularji za dovoljenje deviz za potovanja, za redna, tekoča vplačila in inozemstvo in iz inozemstva za dvige iz zaprtih računov in za vplačila na te račune i. dr. Formularje imajo vse banke in mestne hranilnice. Poslužil se jih bo vsak, kdor ima v inozemstvu dobroimetje ali dolg.

Odredba za večje mline.

Mlini v Vzhodni marki, ki so lani zmleli nad 400 ton rži in pšenice, smejo v novembru zmlati dvanajstinko lanske količine rži in za 15% zmanjšano dvanajstinko lanske pšenice.

Vesti iz Jugoslavije

Važni sklepi jugoslovanskih škofov.

Jugoslovanski škofje so imeli te dni v Zagrebu konferenco, na kateri so sprejeli med drugim tudi naslednje sklepe: Katoliški episkopat je vesel dosedanjih uspehov hrvaškega naroda in je prepričan, da je načelo pravičnosti in resnične svobode najboljšje jamstvo za pravi državljanski red v vsem narodu. Katoliški episkopat poziva svoje vernike, naj ne nasedajo agitatorjem, ki hočejo, da z velikim trudom pridobljene pravice izrabijo za svoje temne namene. Katoliški škofje dalje poudarjajo, da je prava in popolna vzgoja mladine nemogoča brez vere in smatrajo, da je treba katoliške organizacije navdahniti s katoliškimi načeli. Škofje so razpravljali tudi o vprašanih jugoslovanskih izseljencev in sprejeli posebne sklepe.

Številke jugoslovanskega tujskega prometa.

Po statističnih podatkih uprave za tujski promet pri jugoslovanskem ministertvu za trgovino in industrijo je bil povečan tujski promet v razdobju od 1. januarja do 1. septembra letošnjega leta za dobrih 20.00 oseb. Medtem ko je preteklo leto v tem razdobju obiskalo Jugoslavijo 216.151 tujcev, jih je bilo v istem času letošnjega leta 237.196. Značilen je porast števila nemških turistov v Jugoslaviji; dočim jih je lani v tem času prišlo v Jugoslavijo 109.464, je posetilo letos nad 171.000 Nemcev jugoslovanska letovišča.

Holandski geologi raziskujejo Kras.

Letošnje poletje se je mudila v Hercegovini večja skupina holandskih geologov, ki so preiskovali hercegovinski Kras. Posebno pozornost so posvečali Rdečemu jezeru pri Imotskem, ki leži med visokimi skalnatimi stenami in je 291 m globoko. Te stene so rdečkaste barve, ki se močno odbija v vodi, in zato imenujejo jezero Rdeče jezero. Zanimivo je, da leži gladina jezera nižje od morske gladine. Zaradi visokih skalnatih sten na vseh bregovih jezero sploh ni pristopno. Na njem žive ogromne

množice najraznovrstnejših vodnih ptičev.

Napredek motorizacije v Jugoslaviji.

Iz najnovejšega statističnega letopisa za 1938/39 posnemamo, da je lani naraslo število tovornih avtomobilov v Jugoslaviji od 3453 na 4286, od tega v Sloveniji od 769 na 909. Nadalje je lani naraslo število avtobusov v vsej državi od 850 na 943. Število osebnih avtomobilov je v istem času naraslo v vsej državi od 11.347 na 13.561, od tega v Sloveniji od 2028 na 2306. Tudi število motociklov v Jugoslaviji se je lani znatno povečalo od 5202 na 7661, v Sloveniji pa od 1866 na 2706. Nadalje izkazuje uradna statistika tudi število koles, ki je v Jugoslaviji leta 1938 naraslo od 279.767 na 372.706, od tega v Sloveniji od 113.303 na 148.117.

To in ono. Za volitve v senat so vložili Jugoslovanska radikalna zajednica, Hrvatska seljačka stranka in zemljoradniki skupno kandidatno listo. — V Koprivnici na Hrvatskem so pretekli ponedeljek trije močni potresni sunki vznemirili meščane, a pa niso napravili nobene velike škode. Na ljubljanskem vseučilišču se je letos vpisalo že nad 2000 visokošolcev in visokošolk.

Jugoslovanski Nemci in izselitev v Nemčijo.

Začetkom oktobra je vodja in kancler Velike Nemčije v državnem zboru označil kot glavni točki trajnega miru v Evropi: ustvaritev državne meje Velike Nemčije, kakršna odgovarja zgodovinskim, narodnim in gospodarskim potrebam nemškega ljudstva, in rešitev vprašanja narodnih manjšin, ki se ne nahajajo v nemškem življenjskem prostoru. Točko, zadevajočo nemške narodne manjšine, je opisal tako: **Kot najvažnejšo nalogo smatram novo ureditev narodnih prilik potom preselitve prebivalstva, s čimer bo možno potegniti jasno mejo. Pri tem gre za vprašanje, ki ne zadeva samo tega (op. ur.: poljskega) ozemlja, marveč je obsežnejše. Tudi evropski jug in jugovzhod sta napolnjena z drobci nemške narodnosti. Raznaroditi te nemške drobce ni mogoče. Daljnovidna politika narodno-socialistične Nemčije hoče sedaj s preselitvijo nemških drobcev odstraniti snov za večne spore, ki iz tega izhajajo.** Kmalu po tej kanclerjevi izjavi so se začeli seliti na ozemlje Velike Nemčije nemški drobci iz Estonske in Letonske. Preselitev je v teku. Nemčija in Italija sta podpisali svoječasno sklenjeni dogovor glede ureditve Južnega Tirola in se tudi južnotirolski Nemci že selijo v nemško državo. Sedaj je stopilo v ospredje vprašanje nemške manjšine v Jugoslaviji.

Poluradna beograjska „Politika“ prinaša z dnem 26. oktobra pod naslo-

Podfistek

Vajansky Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.
(42. nadaljevanje.)

Na divanu je ležal Jablonsky in ječal. Obe deklici sta zaplakali na glas ter pokleknila k divanu.

Jablonsky je namreč prejel od Hermana pismo, v katerem mu je javil, da je ves kapital, naložen v podjetje, izgubljen, on sam pa da se odpravlja po svetu!

Jablonskemu je palo pismo iz rok, zalila ga je rdečica in začutil je strašen glavobol. Tako ga je našla žena. Na njen krik je prihitel Kazimir z Gregorjem. Položili so bolnika na divan, Gregor je poslal Betko po zdravnika. Tužno je bilo poslušati tarnanje žensk. Kazimir je begal po sobi, mahal s palico ter kričal: „Wasser, vizet, vizet, vode!“ — njegova neurejena brada, izbuljene oči, bebaste besede so napravljale vtisk, ko da je ta človek izgubil razum.

Holan je prišel — rodbina se je umaknila v sosednjo sobo.

„Kaj pa če ta človek?“ je nahrulil Kazimir doktorja ter se zazijal vanj s svojimi velikimi, črnimi očmi. Blika-

le so se nekoč in bile prodirne — a temu je že davno. Zdaj gledajo topo. Gregor je prijel svojega gospodarja za roko ter ga napol s silo odpeljal ven.

Jablonska je sedela na divanu ter pritiskala svoj obraz k naslanjaču. Adela je stala pri vratih; Ela je počenila kraj okna, kakor za otroških let, ter plakala. Cerovska je s tihim korakom hodila po sobi. Rodbinski tragediji je Kazimir dodajal troho strašne komike, ki je še povševala pretresljivi vtis.

„Umoril bo svaka,“ je momljal Podolski ter se hotel dvigniti s fotelja. No, Gregor ga je posadil nazaj.

„Jaz mu pokažem! Vsi od najvišjega sodišča so mi prijatelji. K Fricu pojdem, tudi Gyula poiščem!“

Nobeden ni odgovoril Kazimirovim blodnjam. Samo Adela se je sočutno ozrla na bednega ujca.

Vrata sobe so se odprla. Vstopil je Milko Holan z zadovoljno zročim obrazom. Vsi so ga obkolili — samo Ela je ostala zdej pri oknu.

„Gospod Jablonsky je izven nevarnosti. Miru potrebuje — kmalu si opomore,“ je rekel Holan.

Kako mil se je videl naenkrat sin rektorjev vsej družini! Celo Cerovska se je prijazno ozrla nanj. Edino Kazimir je ponavljal svoje grožnje: „Kaj hoče tukaj? Ustrelim izdajalca, Ege-

fene meg!“ Gregor ga je odpeljal ven ter ga položil v posteljo.

„Spet te velike miši — huj! Gregor, zapri vrata! Pošast z repom se meče proti meni . . . in podgane, podgane! Sami repki!“ je govoril Kazimir ter pal v nemirno spanje.

„Marija,“ se je zaslišal glas Jablonskega. Njegova žena je odšla v sobo.

Elino srce se je obveselilo spricho doktorjeve izjave, dušo pa ji je ovil nepojmljiv hlad. Zdelo se ji je, da je ona s svojim grehom priklicala na vso hišo to kazen božjo. Od rdečice sramu ji je gorel obraz v navzočnosti mladega moža, s katerim je imela tajno svidenje v sencah temne noči, osvetljevane z jasno-modrimi bliski.

Miloslav je javil navzočim smrt svojega očeta. Vsi so utihnili. On je povesil glavo.

Zdajci se je oglašil pri oknu silen glasen jok. Ela se je vrgla Cerovski v naročje in iz njenih prsi se je vilo ječanje.

Miloslav je odšel. Prišedši domov, je obstal nad vzglavjem svojega očeta.

„Ti se ne huduješ name, oče,“ je zašepetal, „da se naravnost od tvoje mrtve glave prostovoljno obračam k življenju in svetlim upom. Nevesta moje duše preliwa solze nad tabo: naj se združijo z mojimi in ti olajšajo zemljo!“

Sveče krog odra so dremotno gorele. Pri vratih je zašumelo. V sobo je stopila Cerovska z Elo.

Miloslav je stopil na stran. Ela se je sklonila nad mrličem, njena sveža usta so se doteknila starčeve roke.

* * *

Jablonsky si je dokaj hitro opomogel — a ne tako njegovo posestvo. Žago je prevzel in dogradil Zweigenthal in uničuje zdaj podolske gore.

Na Jablonovem je tiho. V prostrani gosposki hiši stanuje edino Kazimir s svojim služabnikom. — Jablonsky se je z rodbino čez zimo preselil v mesto. Prva pomoč v nesreči mu je bil Evgen; Jablonovo je rešil s spretno odprodajo gozdov. Milko je izvršil nekoliko posrečenih kur ter si pridobil obširno zdravniško prakso.

Kazimir se potika po hiši in vrtu. Zdaj se mu blede, zdaj pada v apatijo. Gregor ravna z njim kakor z otrokom.

(Konec sledi.)

„Koroški Slovenec“ je vaše glasilo! Varujte njegovo čast, ki je vaša čast!

vom „Izseljevanje Nemcev iz jugovzhodnih in vzhodnih predelov Evrope“. Tudi Jugoslavija je zainteresirana na splošni ureditvi tega vprašanja. V Jugoslaviji živi 450.000 Nemcev in sicer 300.000 v Vojvodini, ostali pa v Slavoniji, na Hrvaškem in v Sloveniji. Na drugi strani je v Nemčiji okrog 150.000 jugoslovenskih sorojakov in sicer okrog 80.000 Slovencev na Koroškem in prav toliko Hrvatov na Gradiščanskem. Odločitev kanclerja Hitlerja bo po njegovi želji vsekakor uresničena. Izjava je v vsakem primeru ugodne odmeve vseh političnih krogov kakor tudi časopisja podonavskih držav, ki poudarjajo, da more ureditev tega vprašanja napraviti konec vsem nesoglasjem med Nemčijo in njimi, kakor se je to tudi zgodilo med Nemčijo in Italijo, kar bo gotovo pripomoglo k obnovitvi miru in dobrih odnosov v tem delu Evrope.

Z vprašanjem preselitve se bavi tudi nemško časopisje v Jugoslaviji. Glavni organ jugoslovenskih Nemcev, „Deutsches Volksblatt“, je zavzel stališče že 11. m. m. Pod naslovom „H preselitvi“ pravi, da nemška vlada ne misli na preselitev onih narodnih manjšin, katerih obstoj ni ne številčno in ne gospodarsko ogrožen. „Kajti vodja in kancler je govoril izrecno o nevzdržnih drobcih nemške narodnosti izven ruskega interesnega območja, katere hoče oteži raznarodovanj“. V številki z dne 22. oktobra

se taisti list ponovno bavi z vprašanjem preselitve in pravi: Nemški generalni konzul v Zagrebu dr. Freund je tamošnjim listom (ki so pisali o preselitvi Nemcev iz Jugoslavije, op. ur.) že poslal popravek in je njihovo poročilo označil kot golo izmišljotino. Nato je vesti o preselitvi zavrnila graška „Tagesspost“. Končno je v noči od 20. na 21. oktobra dunajski radio v srbohrvaščini izjavil: Donavski Švabi, ki so poselili svojo domovino pred 150 in 200 leti, zemlje niso jemali nikomur, marveč so si jo priborili iz močvirja. Ostale nemške skupine so spreminjale gozdove v rodovitno zemljo. — Vprašanja se je dotaknila tudi „Gottscheer Zeitung“ z uvodnikom 20. m. m., kjer pravi: Za nas Kočevce preselitev nazaj ni aktualna. Odločeni smo, da bomo kakor v dosedanjih 600 letih tukaj na tej zemlji, katero smo pojili s svojo krvo in s svojim potom, tudi odslej oblikovali svoje življenje.

Nemški poročevalski urad je medtem javil, da je kancler Hitler poveril šefu nemške policije Himmlerju nalogo, da organizira preselitev Nemcev v Nemčijo. Ukreniti mora vse potrebno za organiziranje novih pokrajin za poselitev, pri čemer mu pomagajo upravne oblasti in ustanove. Ta kanclerjev korak bo nedvomno v kratkem dovedel do pojasnitve, v koliko je izselitev Nemcev iz Jugoslavije v Nemčijo aktualna, in objasniti doslej nerazčiščeno vprašanje.

Čirom naše zemlje

Pesem.

Ksaver Meško.

Ponatis iz „Mladike 1927“.

(Konec.)

Pa sem šel pomladnega dne v letu Gospodovem 1917 iz Galicije spodaj ob Dravi domov na hrib. Kar mi pride na gozdni poti naproti žena srednjih let z mladim, osemnajstletnim fantom: Požarnikova mati s sinom Ivanom — sredi vasi pod cerkvijo so imeli svojo bajto, krasni ljudje. Vedel sem, da je Ivan vpoklican. Prejšnji dan je bil še pri spovedi in sv. obhajilu, da se je pripravil za slovo in za pot v tujino.

„Torej gresta,“ sem pomislil, in postalo mi je težko pri srcu. Težko, kaj jima naj rečem. Težko, ker mi je bilo fanta v resnici žal: bil je lep, čisto dekliski fantič, bel in rdeč kakor na sliki. Nehote sem pomislil na svetopisemskega mladeniča, ki pravi o njem knjiga božja, da ga je Gospod pogledal in ga je vzljudil. In vedel sem, kar so vedeli vsi, ki so ga poznali, kako je tudi na duši lep, čist in neomadeževan.

Prenaglo smo bili skupaj.

„Ali gresta?“ ju nagovorim z veselim glasom, hoteč dati težkemu trenutku kar mogoče solnce, tolažbe in upanja.

„Gresta,“ pravi mati in na glas zajoka. Ivan mi pomoli roko in se nasmehlja. A sem dobro videl, da se mu je smehljaj proti volji spačil in so mu očesne veke podhrtevale: na jok mu je šlo, le s silo se je premagoval.

„Malo težko bo, Ivan, ker si bil do sedaj zmerom doma, nikjer še po svetu. A bo že! Morda bo v kratkem konec te morije in prideš skoraj domov. Najbrž niti v ogenj ne prideš.“

„Pride, pride!“ je ihtela mati. „Vem, da ga ne bom videla nikoli več.“

„Ali mati,“ sem branil in tolažil, „tako pa vendar ne smete misliti! Vsi bomo zanj molili, pa se vrne, še preden mislite. Boste videli, kakšen fest fant, naravnost gospod bo.“

A matere vse to ni pomirilo in utolažilo. Ihtela je obupno in trdila, da ga ne bo videla nikoli več. — „In najrajši sem imela tega,“ je priznala v tej svoji veliki onemoglosti in obupnosti, dasi je sicer nikoli nisem slišal hvaliti svojih otrok.

Ker sem videl, da je ne morem potolažiti in da Ivan ob vsem tem trpi, sem se naglo poslovil. Počasi sem stopal na hrib: kaj težko breme sem nesel na srcu in mislih. —

Minilo je nekaj mesecev. Ni pa minila vojna. Divjala je le kruteje, ko-

sila in morila z nenasitno, divjaško neusmiljenostjo.

Kar pride vest: „Požarnikov Ivan padel!“

V resnici nisem upal v prvem času v njihovo hišo! Preveč sem se bal žalosti domačih, obupa materinega. In v resnici nisem vedel, kje bi vzel pravo besedo, kako bi jo postavil, s kakim glasom jo govoril, da ne bi morda še huje ranila, ampak bi bolelost in obup blažila in manjšala.

Pa je prišla mati k meni. Ni mogla več nositi. Bila je na tisti strašni meji, ki loči kakor slaba nitka človeka od smrti: od popolnega obupa, od samomora. Eno edino je še, kar more človeka zadržati, da ne prestopi te slabotne in ozke meje: vera v Boga. Da ne bi popolnoma izgubila še te, je prišla k meni.

Dolgo sva govorila. Čutil sem: čim več mi zaupa in pove, čim bolj si olajša srce, tem gotoveje bo rešena in ohranjena življenju in domačim.

Kaj vse sva govorila, danes ne vem več. A ena beseda mi je padla v srce tako mogočno in globoko, da mi zveni v srcu še danes kakor lepa pesem:

„Nikoli v življenju me ta otrok ni razžalil.“

O vi vsi, ki še živite in vam živi še mati, ali bi mogla reči tudi vaša mati o vas: „Nikoli v življenju me ta otrok ni razžalil?“

O, ko bi mogla! O, ko bi morala!

Sprememba pri naslovih vojakov. Z novembrom odpade pri vojaških naslovih navedba „Postsammlstelle“. Na pismih, kartah in pošiljkah je treba navajati samo še vojakovo osebno in družinsko ime in njegovo vojaško številko. Naprimer: Gregor Čeber, Feldpostnummer 16.432. Doslej znane številke vojakov se ne spremenijo, razven če vojak spremembo javi sam.

Pošta ob praznikih. Okoli božiča in novega leta bodo imeli poštni uradi nedvomno mnogo posla z dostavljanjem tiskovin, koledarjev in čestitk. Pošta, namenjena vojakom na fronti, bi se znatno zakasnila. Da se temu izogne, je ravnateljstvo sklenilo, da v času od 15. decembra do 2. januarja njegovi uradi ne bodo sprejemali težkih ali velikih tiskovin s koledarji.

O vojaških vplačilnicah. Uvedene so posebne vplačilnice za vojake, s pomočjo katerih vojaki svoje prihranke lahko pri poljubnem poštnem uradu nalagajo pri poštni hranilnici. Hranilne knjižice se lahko glasijo na vojakovo ime ali na ime kakega sorodnika ali prijatelja.

Priporoča se, da se glasi knjižica na ime kakega sorodnika, ki se nahaja v domovini. Poštna hranilnica bo imejitelja knjižice o vlogah stalno obveščala.

Ugodnosti za drvarje v gorah. Drvarji, ki so ves teden zaposleni v gorah, imajo pri nakaznicah za živila nekatere ugodnosti. Če pri izdaji nakaznic delavci izjavijo, da hočejo namesto dodatnega mesa dobivati mast ali slanino, jim pristojni uradi lahko izstavijo dodatne nakaznice za mast. Izmenjava nakaznic po izdaji naj se po možnosti opusti. Zamenjati se smejo samo desni odrezki nakaznice za meso, sicer pa samo, če odrezki za meso še niso porabljeni.

Pijancem je obisk gostiln prepovedan. Notranji minister je odredil, da osebe, ki se često preko mere upijajo, ne smejo posečati gostiln, kjer točijo alkoholne pijače. Krajevna policija ima nalog, da pijance na prepoved opozori. Prepoved sama se lahko nanaša samo na kraj, kjer se dotična oseba nahaja, lahko pa se razširi na vse državno ozemlje in velja največ za dobo enega leta. Kdor bi gostilne kljub prepovedi obiskoval, plača od 150 mark kazni, v težjih slučajih pa ga kaznujejo na 6 tednov zapora.

Zlato v Peci. V nekaterih mežiških krajih tik ob državni meji se je v zadnjem času mnogo govorilo o skrivnostnem zlatem zakladu, skritem v gori Peci. Tamošnji posestniki so namreč v vratu in želodcu zaklanih puranov odkrili male, težke koščke neke rude. Prvotno so bili mnenja, da so bile ptice obstreljene po kakem lovcu in so mali rudninski koščki samo svinčene kroglice. Posestnik Miha Majster iz vasi Tople pa se, ko je našel slična zrna tudi v gosjem želodcu, ni dal več ugnati. Zbral je več zrnec ter jih pokazal inženjerjem v Črni. Ti so ugotovili, da so mali rudninski koščki zlato. Sedaj slutijo, da se morda na južni strani Pece nahaja zlata žila. Preiskave se vršijo.

Nenavadna tatnina (Leifling—Libelče). Minuli teden je uprava libeliškega gradu ugotovila, da ji je na bližnji paši izginilo 5 kosov živine montafonske pasme. Govedo je staro 8 do 18 mesecev. Bržkone jih je kdo v noči odgnal preko meje.

St. Johann — Št. Janž v Rožu. (To in ono.) — Dolgo se že nišmo oglašili v našem listu in marsikdo gotovo že povprašuje, kje smo mi, ki smo pod Oranjo doma. Najprej naj kratko poročamo o naših gospodarskih prilikah. Letino smo pospravili pod streho. Smo z njo srednje zadovoljni in bo treba štednje, če hočemo izhajati do novine. Vprek pa se hudujemo, ker nam je sneg zasul našo repo in se je spravljanje zakasnilo za dober teden in več. Tudi s pripravljanjem stelje smo se zamudili v pozni november. — Zelo se veselimo lepo popravljene ceste, ki nas veže z Borovljami in Celovcem. Vožnja je sedaj prav prijetna in si zamoremo samo častitati. — Naši gozdovi imajo sedaj mir pred nenasitnimi sekirami. Delno primanjkuje delavcev, delno pa smo kmetje postali z drvami štedljivi in vemo ceniti vrednost gozda bolj kot kedaj prej. — Mnoge nade vzbuja med delavci bistriška tovarna, katero že dalje časa popravljajo. Izdelovala bo baje elektro-kemične izdelke. — Naše šolsko poslopje je dobilo v zadnjem tednu nov okras. Na pročelju se nahaja velik relief Führer-ja in kanclerja, pod njim pa besedilo, ki pravi, da je kancler blagovolil prevzeti častno občanstvo Svetne vesi. — Šolarji 2. razreda so dobili novo učiteljico: gčno Pfunder iz Celovca. Pridna družinica delavca Šimna Maleja v Podsini vesi je od tukajšnje posojilnice kupila lično stanovanjsko hišico in ima sedaj svoje lastno ognjišče. — Čakamo, da se sedaj oglasi še naša mladina in nam v svojem društvu nudi kak lep sestanek ali prireditev. Njenemu vabilu se bomo radevolje odzvali, ker še vedno cenimo zlato našo materinščino.

Petschnitzen — Pečnica. (Veselite in žalost). Najprej naj čestitamo našemu organistu Jakeju Rutarju. Naveličal se je samevanja, šel po Urško Pečnikovo in jo vodil pred oltar. Domači pevski

zbor je novoporočencema zapel voščilo: „Rožice trgajta, nas ne pozabita v vajini sreči“. Mladi družinici obilo blagoslova! — Smrt izbira same korenine. Najprej je pobrala Jožefa Arnejc, pd. Hanjželna na Ledincah. Rajni je bil narodno zaveden, napreden gospodar ter pevec, ki je 50 let prepeval v svoji domači cerkvi. Bolehal je na želodčnem raku. K zadnjemu počitku ga je spremljala ogromna množica pogrebcev, pevci so od rajnika poslovili v pretresljivih žalostinkah. — Kmalu nato je po dolgi bolezni umrla Laznikova mati v Spodnjih Brovljah. Ubogi so z njo izgubili svojo dobrotnico, svojci predobro mater. Sledila je Križnikova mati v Malencah, njej pa Zečjakova mati v Spodnjih Brovljah. Tako so vrste naših mater močno razredčene in treba bo dobre skrbi, da nastalo vrzel spet izpolnimo. Bodi našim materam večni mir in pokoj!

Nesreča. (Fürnitz — Brnca.) 19 letnega mizarskega učenca Franca Mikla iz Radnje vesi pri Podkloštru je zadela huda nesreča. Zaposlen je pri lesni firmi Katz u. Klump. Minuli teden je rezal drve, kar se pri žaganju nenadno oddrobi košček lesa in s silo zasadi v Miklovo desno oko. Oko je takoj začelo krvaveti, delavca so brzo prepeljali v celovško očesno kliniko. Oko je izgubljeno, mladi delavec pa je postal invalid.

Koroški drobiž. V času od 3. do 12. novembra sta bila na živilsko nakaznico za osebo dovoljena 2 jajca. — V Beljaku je umrl notar dr. Klauß. — Kaj vse Celovčani izgubijo. V letu 1939 so bili na policiji oddani sledeči najdeni predmeti: 12 očal, 3 fotografski aparati, 4 teleče kože, 6 nalivnih peres, 4 klobuki, 45 koles, 4 kokoši, 7 potnih kovčkov, 1 dvokolnica, 11 vojaških medalj, 2 nahrbtnika z vsebino, 1 živa ovca, 1 vreča koruze, 37 ur, 1 stensko zrcalo i. dr. — V Borovljah so pokopali 60 letnega posestnika Franca Outschar-ja. — Uvoz divjih in domačih zajcev iz inozemstva je odslej svoboden. — 4. in 5. novembra so pobirale za zimsko akcijo formacije nar.-soc. stranke. — Po najnovjšem ukrepu se vzame iz prometa skupno 85% vseh motornih vozil. — Razširjen je bil železniški promet iz Podkloštra do Köttschach-Mauthen in nazaj. — Slaščičarne so dobile navodila glede priprave in oddaje slaščic. — V Celovcu je umrla Ana Jagoutz, čevljarjeva žena. — V Beljaku je tekmovalo 39 planinskih sirarn s sirnimi izdelki. Prvo nagrado je dobila sirarna na Plöcknu, drugo šmohorska in blaška.

Par za smeh

Med poštenjaki. Jaka: „Ti si slepar. Pri zadnjem naročilu čevljev jih je bilo več nego dvanajst, ki niso šli v par.“ — Grog: „Saj se ni treba jeziti, pošli mi jih nazaj!“ — Jaka: „Zdaj je prepozno, sem jih že prodal.“

Ubogi Ciril! „Zakaj si tako žalosten, Ciril?“ vpraša Lojz vaškega črednika. — Ciril: „Ravnokar sem bral, da zdaj skoraj že vse goni elektrika in zato se bojim, da bo kmalu elektrika gonila živino na pašo.“

Hipoteka. Sinko: „Oče, kaj pa je to: hipoteka?“ — Oče: „Kako naj ti razložim? to je, kar boš edino za me noj dedoval.“

Zagodel je jima. Dva potepuha gresta mimo njive, na kateri je kmet sejnal. Hočeta se iz kmeta ponorčevati in pravita: „Le delajte, oče, in se mučite! Midva pa bova uživala, kar boste pridelali.“ — Kmet: „Prav mogoče. Sejem namreč konopljo, iz katere prediva se delajo vrvi za vešala.“

Pokonci ga drži. — Travnikar naleti domov grede na Frtavčnika, ki leži pijan v jarku ob poti: „No, prijatelj, kolikokrat sem ti že dejal, naj pustiš zelenca?“ — Frtavčnik: „Ko me pa samo še zeleni drži pokonci!“

Strašna nesreča. Naradovem Janezu se je pripetila huda nesreča. Vozil je s konjem, nenadno se mu je konj ustavil in ko ga je Janez hotel pripraviti k vožnji, ga je treščil konj s kopitom po glavi. Da se je Janez poškodoval? Kaj še, konj si je zlomil nogo.

Naša prosveta

Častitljive priče.

Pred leti je izšla v narodoslovnem inštitutu Glasbene Matice v Ljubljani iz peresa Franca Marolta mala knjižica z napisom „Tri obredja iz Zilje“. V knjižici se nahajajo poleg opisa nam že znanega ziljskega štehanja, visokega reja pod lipo in ziljske ohceti nekatere dragocene pripombe, iz katerih zamoremo vsaj slutiti častitljivost omenjenih ziljskih obredij.

Pisec ugotavlja, da ima ziljsko štehanje mnogo sličnosti z belokrajsko narodno igro „most“, da so imeli stari Vendi množico docela sorodnih običajev, ki so se delno še ohranili med ruskimi Kozaki. Ziljani so mu pripovedovali, da je njihovo štehanje spomin na nekdanje turške vpade v Ziljo. Pred več stoletji so domačini pod vodstvom poklosterskih gospodov strašne poglavce, ki so vpepelili gorjansko cerkev, zavrnili, vjeli njihovega poveljnika in ga iz srda na kol privezanega ubili. Štehovski sodček bi bil po teh pripovedovanjih nekak spomin na turško glavo s turbanom. Marolt sam pa sklepa, da gre do zadnje korenine tega prelepega ziljskega običaja prav v oni poganski čas naših pradedov, ko so ljudstva še častila drevesa kot božanska bitja. H temu ga privede dejstvo, da spada k štehanju kakor tudi k visokemu reju lipa. Poganska svetišča so bili sveti gaji, kjer so svečeniki žrtvovali božanstvenemu gromovniku Perunu, z hrastove veje so govorili narodu višnje besede, v gaju prižigali večni ogenj. Lipa so narodi vprek smatrali za žensko drevo, stari Letonci so pošiljali svoje žene k lipam prosit rodovitnosti, stari Švedi so imeli kraj vsakega dvora čudežno lipo, s katere nihče ni smel utrgati niti lista, ker je lipa nosila domačim srečo ali nesrečo. Ziljski prvi rej bi spominjal na starodavne obredne plese v čast najvišjim božanstvom in v prošnjo za dež, plodnost in rodovitnost. S prvim rejem v zvezi je ziljski žegen, ki je po piščevem mnenju zamenjal staro žetveno slavo. Ker je po ljudski šegi od Binkošti do žetve prepovedan vsak ples, je ziljski rej pod lipo na žegnansko nedeljo res „prvi“ rej.

Po Globasnici je pred leti rajžal mlad znanstvenik. Mimogrede se je zanimal za narodno blago. Bolj v šalo mu pripovedujejo, da hranijo v neki hiši starodavno igračo, predstavljajočo nekako človeško pokveko. V njem se je takoj vzbudil interes, „pokveko“ si je ogledal in takoj zaslutil, da ima opraviti z nekakim hišnim bogom, s katerim so pred tisočletjem odganjali od doma vse sovražne, temne sile. Za narodoslovca je bila s tem odkritjem oteta častitljiva priča nekdanjega življenja.

Vendar so preostanki davnega življenja, ko so poganski predniki iskali Stvarnika v živi naravi in njo poboževali, zelo redki. Lipa je pač ohranila tudi pozneje svoj posebni pomen. Pod njo so predniki „v starih časih“ razsojali spore, sklepali pogodbe in se zabavali. Danes sicer najdemo lipo doma v vsaki večji naši vasi, vendar je ostala samo še vaški kras in ponos. Morda bi podrobnejši podatki o častitljivi lipi v Večni vesi ali sredi rožanskega Szentjakoba ali drugod odkrili še mnogo zanimivost, ki bi nam razgrnila kos nekdanje zgodovine. Prav bi bilo, če bi imeli mi vsi, posebno pa naše dijaštvo in naše prosvetne vrste, bolj odprte oči za priče davnega življenja. Stari ljuje ponekod še poznajo stare mere, ko se je dolžina izražala v laktih, palcih in črevljih, žito se merilo v maselnih, mercih in birnih. Stari Selani baje še vedo o stari pravici zločinca, da so po opravljeni velikonočni spovedi imeli svoj svoboden dan. Vetrinčani kažejo še danes z nekim strahom kraj, kjer so pred več stoletji obešali zločince. Kraj znači danes križ, obdan z dvema brezama. Neko poročilo omenja grmade na krajih, kjer je bil storjen zločin. Nekoč so starši navajali otroke, naj nosijo, ko gredo mimo kraja, kjer je bil storjen

zločin, dračja in naj velike grmade zažigajo, nakar se dračje nabira znova.

Že omenjeni France Marolt pravi v knjižici, odkrivajoči delček tisočletja pred nami, da je tudi v vsakdanjem življenju še polno preostankov davno pozabljenih miselnosti. Streljanje ob prazničnih prilikah, trušč in vriskanje svatov in slične prilike so razumnikom zgolj izrazi veselja, pijanosti in razkošnega razpoloženja, narodoslovcu pa odkrivajo vpogled v nekdanje žitje in bitje, ki ga danes nosimo bodisi brez sleherne misli ali celo že z nevoljo. Čim boljši bi bil naš vpogled v „stare čase“, tem bolj bi se zavedali, da smo samo člen v verigi rodov pred nami in za nami.

Pod naslovom „Zaščita slovenske narodnosti na Koroškem“ piše graška „Kleine Zeitung“ o slovenskih kulturnih društvih. Uvodno omenja, da je odobrenje novih pravil po drž. policij odstranilo razburjenje, nastalo iz vesti o predstojeci zamenjavi narodnih manjšin Nemčije in Jugoslavije. Nato prinaša izveček iz novih pravil. Članek zaključuje: „V okvirju teh pravil, ki so bila odobrena vsled izrednega razumevanja in velikodušnosti, se koroškimi Slovencem sedaj nudi sleherna možnost, da svojo narodno svojstvenost ohranijo ter svojo narodnost izgradijo in poglobijo.“

Na gospodarstvo

Delovni program za november. Polja so prazna, pridelek pospravljen. A pridnemu kmetu dela ne zmanjka. V jeseni je dobro gnojiti in zaostale zimske posevke pripraviti. Ne škodi, če smo s pšenico ali ržjo nekoliko pozni, navadno se mlada rast kmalu popravi. — Mnogo je dela v sadovnjaku. Važno je čiščenje in prizrezavanje sadnih drevesc. Mah in ližaj odstranimo, debela pa pomazemo z apnenim mlekom, kateremu smo pridjali 4% karbolineja. V novembru, pravijo, naj sadimo mlada drevesca. Izbiramo samo drevce, ki je za naše pokrajine primerno. — V hlevu skrbimo za pravo toploto. Konjski hlev naj nima pod 12 stopinj Celzija. Potne živali po prihodu domov dobro obdrgnemo, plemenske kobile in žrebeta puščamo v meglenih dneih rajše doma. Konjerejci v novembru živalim ne polagajo več zelenja, dočim se govedo v lepih dneh še lahko dnevno nekaj uric pase. V ovčjem hlevu prihaja čas jagnjet in treba je priprav. Perutnina se v tem času „miši“ in jo zato boljše krmimo. Če naj v zimi nese dovolj jajc, naj je kurnik topel in jutranja piča mlačna. — Čebele pripravimo na zimsko spanje. Prazne prostore v čebelnjaku izpolnimo in poskrbimo, da bodo naše male živalice imele v zimi mir in pokoj.

Še k preiskavi zemlje. Že smo podrobneje pisali o važnosti preiskavanja zemlje, če hočemo točno ugotoviti njeno kakovost ter eventualno pomanjkanje tega ali onega važnega elementa. Najbolj primanjkuje zemlji apna. Ta ugotovitev je posebno poceni, stane namreč samo 50 pf. Vendar je pri pošiljkih prsti treba točno navesti, ali naj se preišče samo na apno ali tudi na kalij in fosforno kislino. Preiskava sama traja 6 tednov in jo izvede graška Landes-Versuchs- und Samenkontrollstation, Burggasse 2.

Enotne najemniške pogodbe. Drž. kmečka organizacija je izdelala enotna najemniška pravila za oddajo kmetij, zemljišč in vrtov. Pogodba je sad dolgoletnih raziskavanj in izkušenj in jamči za to, da ima najemnik čim največ donosa iz zemlje, lastnik pa vsaj obresti v zemljišču naloženega kapitala. Organizaciji je sedaj na tem, da se vse obstoječe pogodbe preuredijo v smislu izdelanih enotnih pravil. Opozorjamo še, da je treba najemniške pogodbe domala brez izjeme predložiti oblasti v odobrenje.

Še več perutnine! Izza najnovejšega predlaga drž. perutninarska zveza, naj bi posestniki gojili perutnino skupno po dva ali trije. Število živali bi bilo

lahko višje, priprave boljše, oskrba natančnejša. Posebno priporočajo danes rejo gosi, ki je poceni in izredno donosna. Nikar naj se stalež kokoši ne zmanjša, rajši naj se pomnoži. Perutnina zahteva prostora, dovolj prostora in zadostne piče, za kar so najboljše odpadki v kuhinji in na vrtu. Perutnina ne sme stradati in naj se ne goji divje, a kar je treba krmila in oskrbe za perutnino, to premore vsaka kmetija, bodisi še tako majhna.

Apno je velik dobrotnik kmetijstva. Hrani rastlinje, izboljšuje zemljo, sprošča zemske plasti. Apna smo običajno dodajali zemlji z apneno nitrofosko, z dušičnasto-apnenim fosfatom in tomaževim fosfatom. Zemlja se ga je privadila in ga hoče tudi v bodoče. Vendar moramo imeti pred očmi, da bodo odslej navedena umetna gnojila le v zmanjšanih količinah na razpolago. Nekaterih morda sploh ne bo več mogoče dobiti. Zato se svetuje apnenje zemlje neposredno z apnom. Gospodarji bodo že sedaj mislili na to, kako si sami pripravijo potrebnega apna ali si ga zagotovijo, če ne razpolagajo z lastnim apnenim kamnom.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Iz zgodovine lekarn.

Če stopi danes preprost človek, ki redko poseča lekarne (apoteke), v moderno urejeno prodajalno zdravil, ga gotovo zadivi slika, ki se mu nudi. Več sto steklenic, lončkov z napisi in posodic s čarobnimi zdravili je tu. Koliko bolečine blažičih kapljic, kroglic, praškov, mazil in drugih čudodelnih reči je nakopičenih na tem prostorčku. Toda, kako bi se začudil tak človek, če bi stopil v muzej, ki prikazuje celotno lekarno pred 100 leti, ki takrat ni bila niti malo podobna današnji. Sedaj so te stare lekarne vsaj pri nas že popolnoma pozabljene. V starih lekarnah, ki so poslovale pred stoletjem, so prodajali najčudovitejša zdravila: stolčno čarobno travo, prah jelenovega in kozlovega rogovja, živalske želodce, suhe rake, ovčjo mast in posušene krte. Posebno mnogo odjemalcev so imeli za zmleto posušeno petelinovo srce, katero je smatralo ljudstvo za odlično zdravilo proti mnogim boleznim. Prodajali so tudi posušene živalske kosti in dobro ohranjene ptiče. Neki stari lekarniški časopis našteva vsa ta zdravila kot odlične pomočnike zdravnikov v tedanji zdravniški stroki. Leta 1844 so prodajali v nekem nemškem mestu v vodi raztopljen prah egiptovskih mumij, ki je veljal za učinkovito zdravilno sredstvo. 1 kilogram tega prahu je stal 17 zlatih mark, kar je bilo v takratnem času zelo ogromna vsota. Na Japonskem n. pr. pa imajo še danes poleg nešteto moderno urejenih lekarn dosti starih japonskih prodajaln zdravil. V njih se dobivajo različni strupi, zdravila proti uzgrom kač, opic, krokodilov in podgan kakor tudi zdravila proti različnim ženskim boleznim, proti žalosti in nezadovoljstvu in drugo. Tudi različni opojni napitki in dišeče vode, ki vzbujajo ljubezen, so v njih na razpolago. Kupujejo jih posebno rade japonske žene.

Obseg svetovnega morja. Zemeljska površina znaša 509 milijonov kvadratnih kilometrov, od tega zaliva morje 361 milijonov kvadratnih kilometrov ali 70,8% in samo 29,2% ali slabotretjino je suhe zemlje. Med 56. in 60. stopinjo južne širine se lahko vozi mo okoli zemlje, ne da bi naleteli na suho zemljo, niti na najmanjši otok. Indijski ocean zavzema 73, Atlanski 81, Tiho morje pa približno 165 milijonov kvadratnih kilometrov ali pa tretjino zemeljske površine. Priveski svetovnih oceanov, večja in manjša morja in zalivi znašajo skupno komaj 31 milijonov kvadrat kilometrov.

Planinskega orla so ubili pastirji na Šar planini v trenutku, ko je zagrabil ovco. Ko so pastirji sedeli v bližnji koči, je priplavalo iz oblakov večje število ogromnih orlov. Da se pojavijo orli, to za pastirje ni pomenilo nič posebnega, saj jih vidijo skoro vsak dan.

Kako pravilno hranimo čebulo? Čebula se dolgo drži, če jo primerno oskrbimo. Izraščene sadeže pustimo v ovenelih listih ter jih obesimo na zračnem prostoru, ki naj ne bo ne kurjen in ne premrzel. Sadeže, ki gnijejo ali so poškodovani, prej odstranimo. Tako oskrbovana čebula nam ostane dolgo v zimo in v igred.

Obramba pred lisicami. Nek solnograški kmet, ki je imel po zvitorepkah pri kokoših že prav veliko škodo, jo je pogruntal. V višini ¾ metra je potegnil okoli dvorišča, kjer se shaja kokošji rod, vrvice in nanjo v razdalji enega metra pritrdil do 30 cm dolge ostanke belega sukna. Čudno, odslej ni bilo več lisice in med kokoši je strah minul. — Po lovskem zakonu ni dovoljeno ubijati doječih lisic, prepovedano je loviti lisice s stavami, za streljanje pa je treba lovskega lista. Lisica je tudi koristna, ker strastno zasleduje poljske miši.

Živinski trg v Celovcu. Minuli teden je bilo prignanih na trg 12 volov, 9 bikov, 44 krav in ena telica, nadalje 228 svinj, 83 telet in 103 ovac. Cene se niso spremenile v primeri z onimi predzadnjega tedna.

Nenadoma pa se je iz skupine spustil ogromen orel in planil na ovco. Začel jo je kljuvati in trgati, ker je celje ni mogel odnesti. Tedaj pa je pastir Šačir Ibrahimovič zagrabil za puško in nekajkrat na orla ustrelil v trenutku, ko se je dvignil in hotel odleteti s plenom. Strelji so ga pogodili, da je izpustil plen in padel. Pastir je orla potem prodal za 60 dinarjev.

Nenavadna igra narave z gobo. Gobe spadajo v prirodopisu med ene najzanimivejših rastlin. Narava se včasih na razne načine poigra z njimi, zlasti glede rasti in oblike. Nenavaden primer, kako se je narava poigrala z gobo, se je nedavno pripetil v Begunjah na Gorenjskem. Neka tamošnja posestnica je namreč našla v gozdu Dobrava pri Begunjah okrog deset centimetrov visokega jurčka, kateremu je na klobuku zrastel sinček, ki je bil visok komaj tri centimetre. Prav imenitno se je razkošatil na klobuku in zdi se, da se je dobro počutil na njem. Njegov spodnji sosed mu je dal dovolj hrane, da je mogel zrasti in se razviti. Takšen primer je zelo redek in nam priča o skrivnostnih potih božje narave.

Nemški bakterijolog Neumann je z mnogoterimi poskusi dokazal, da pride z dihanjem skozi usta v človeško telo trikrat do štirikrat več bacilov ko z dihanjem skozi nos.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatelgasse 7. — **Upravnik:** Joško Suppanz, Klagenfurt, Klausnerring 26. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna:** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — **Veljavna je inseratna tarifa 1.** — **Povprečna naklada v 3. četrtletju 1939: nad 2300.**

Vabilo

na 17. redni letni občni zbor „Zveze koroških zadrug v Celovcu, registrovane zadruge z omejeno zavezo“, ki se vrši dne 23. novembra 1939 ob 13. uri v lastni zadrugi pisarni v Celovcu, Hubert-Klausner-Ring 26.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938.
5. Sprememba pravil § 11 — določitev deleža v RM.
6. Odobritev začetne bilance v RM s 1. januarjem 1939.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Celovec, dne 2. novembra 1939.

Pripomba: Prepoldne ob 9. uri se vrši sestanek tajnikov oziroma tistih odbornikov, ki so bili imenovani za „Steuermarkenverwalter“.